

OBILA DAVRASIDA

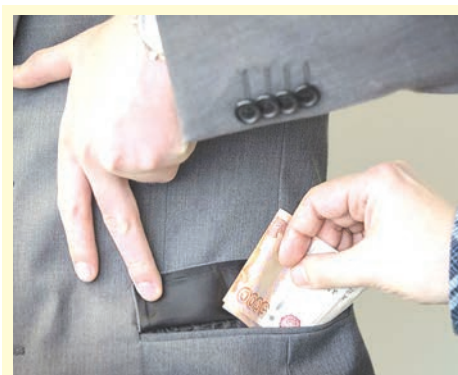
Mustahkam oila – yurt tayanchi

№ 22
(472)
2021-yil
20-may
payshanba

www.od-press.uz

Ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy gazeta

Gazeta 2012-yil may oyidan chiqa boshlagan.

**МИЛЛИОНЛАБ
ОЛАЁТГАН «ЗАМ»ЛАР**
ёхуд туғруқхонадан қабристонгача
бўлган коррупция занжири қачон узилади?

3-бет.

ЎЙИНДАН ЎТ ЧИҚДИ...

19 ёшли ўсмир қандай
қилиб ўзидан худо «ясади»?

Нега одамларни
«биочиқит» деб ҳисоблади?

Бундай саволлар
ҳаммамизни ўйлантириши
зарур.

ТАРИХДА ҚОЛМОҚ УЧУН

Россиянинг Татаристон Республикаси пойтахти – Қозон шаҳридаги 175-мактабда содир бўлган воқеа ушбу шимолий ўлкадан бошқа мамлакатларда ҳам барчани ларзага солди. 19 ёшли Илназ Галявиев куппа-кундуз куни мактаб биносига қурол билан кириб бориб, оммавий қотилликка қўл урди. Оқибатда 9 киши ҳаётдан кўз юмди. Яна қанчаси жароҳатланди. Уларнинг аксарияти ўқувчилар эди.

Бу даҳшатли воқеа кўп нарсани ўйлашга мажбур қилади. Аввало, афт-ангори ўта шубҳали бир ўсмир кўчада қурол кўтариб кетаётганини кўрганларнинг бирортаси ҳуқуқ-тартибот идораларига бу ҳақда хабар бермагани жуда ажабланарли. Жамият бепарволик домига шу қадар чуқур ботиб кетганига ишонгиси келмайди кишининг.

Тезкор қидирув ишлари натижасида афт-ангори ўта шубҳали бир ўсмир атайлаб камералар олдида ўтгани ҳам маълум бўлди. Демак, камералар хў-жакўрсинга ўрнатилар экан-да, деган ҳаёлга ҳам боради киши. Уларнинг энг биринчи вазифаси эҳтимолдаги жиноят ҳақида огоҳлантиришдан иборат, деб ўйлаганлар қаттиқ янглишибди-микан?!

Албатта, Татаристонда юз берган бу машъум воқеа бизни «Ўзбекистонда

бундай бўлмас эди» деган фикрга олиб келмаслиги керак. Ижтимоий бепарволикка, ён-атрофдаги воқеа-ҳодисаларга лоқайд бўлишга бизда ҳам мисоллар топилади. Яқинда Андижонда ёш келинчақ билан юз берган хунук иш ёки Самарқандда сувга ғарқ қилинган кизни келтиришнинг ўзи кифоя. Бу жиноятлар ҳам куппа-кундуз куни содир этилган.

Инсон юксакликка кўтарилиши қанчалар машаққатли бўлса, тубанлашиши шу қадар осон экан. Дейлик, таквод одам биттагина ибодат вақтини ўтказиб юборса, ўй-фикри фақат ўша билан андармон бўлиб қолади – Тангри таолонинг олдида ўзини гуноҳкор ҳис қилади. Художўйлик кўчасига кирмаганлар эса қанчадан-қанча намознинг вақтини ўтказиб юбораётганини ўйлаб ҳам ўтирмайди.

ДАНТЕС

БЎЛИШ ШАРТ ЭМАС

Қозон шаҳрида рўй берган фожиа
бизни нега ҳушёр тортириши керак?

Бу эътикод масаласи, дерсиз. Яхши. Бошқа ҳолатни кўриб чиқайлик. Жиноятга қўл урмаган одам тасодифан қонунга хилоф нимадир содир этиб қўйса, бошида жуда қаттиқ қунонади. Виждони қийналади. Ўз теварагидаги муҳит туфайли яна жиноятга қўл урса, бу сафар камроқ азият чекади. Жиноятлар такрорланаверса, бора-бора кўникиб ҳам кетади, кўзи пишади. Энди ундай шахсга жиноят одатий ҳол бўлиб қолади.

Ота-она, боғча-мактаб, кейинги босқичдаги таълим муассасалари, ишлайдиган идораси, кўйингки, жамият шахси ана шу биринчи тойишдан сақлаб қолмаса, кейингисига йўл қўйиб берган бўлади. Пировардида бепарволик муҳити жамиятга жиноятчини тайёрлаб беради.

Шунинг учун татаристонлик Илназ Галявиев биздан қанчалар узоқ бўлма-

син, унинг қилмиши ҳар бир ҳамюртимизни ҳушёр тортириши керак. 19 ёшли ўсмир қандай қилиб ўзини худога чиқарди, нималарга асосланиб, одамларни «биочиқит» деб ҳисоблай бошлади, деган саволлар ҳаммамизни ўйлантириши даркор.

Негаки, бундай воқеа Татаристонда рўй бергани бошқа давлатлар ундан мутлақ ихота қилинган, дегани эмас. Ёшлар ҳамма ўлкаларда бир хил қолипда бузилапти. Турли ижтимоий тармоқлар ўспиринлар орасида терроризм, экстремизм каби иллатлар қаторида ўз жонига қасд қилиш, миллий ва умуминсоний қадриятларга беписанд қараш, ота-она хурматини поймол қилиш, илм-маърифатни менсимаслик каби жаҳолат одатларини пайдо қилмоқда.

(Давоми 2-бетда)

(Бошланиши 1-бетда)

Мана, яқинда Ўзбекистонда ҳазрат Навоий ва Мотамсаро она ҳайкаллари бехурматлик ҳолатларига гувоҳ бўлдик. Эҳтимол, ҳали ҳаётнинг аччиқ-чучугини тотиб кўрмаган, Навоий даҳосининг нақадар баланд чўққида эканини, онаизорлик изтиробларини билмаган ёшлар учун бу шунчаки шўхликдир. Аллақандай «лайк» учун бундай мансур ишларга қўл ургандир, эҳтимол. Мана шу шўхликнинг кичкинагина дўнглиги ортида тубанликнинг тубсиз жарлиги борлигини, ундан қайтиб чиқишнинг иложи йўқлигини билмас балки. Буни ота-она, боғча тарбиячиси, мактаб ўқитувчиси, ҳамкасб устозлар, кўни-кўшни, кўйингки, бутун жамият билдириши керак эмасми?!

Ўзимиз далага халқ орасида «саломалайкум» деб аталадиган, бугун юлиб ташласа, эртасига яна бўй чўзиб турадиган ўтни экиб, кейин ундан буғдой униб чикмаганидан хафа бўлишимиз ярамайди. Аввало, буғдойдан хирмон яратиш учун буғдой экиш керак. Бу – бошланиши. Эккандан сўнг уни меҳр билан парваришlash, вақтида ўғитини бериш, суғориш, бегона ўтлардан тозалаш талаб қилинади.

Қаерда хатога йўл қўймоқдамиз? Дастлабки босқичнинг ўзида, яъни парваришнинг бошидаёқ янглиш йўл тутяпмиз. Ҳали ҳеч нарсани билмайдиган чақалокни туғруқхонадан лимузинда олиб келамиз. Боғчага борадиган ёшидаёқ бошқа болаларнинг олдида ўксиб қолмасин деб, амиркону фаранг кийим, худа-беҳуда ноз-неъмат олиб берамиз. Мактабда ўқитувчиси паст баҳо қўйса ё дакки берса, боланинг кўнглини чўқтирманг, ҳозирдан уни руҳий мажруҳга айланторманг, деб мураббий-устоз билан ади-бадига борамиз. Зўрроқларимиз ўқитувчини дўппослашдан ҳам тоймаймиз (оммавий ахборот воситаларида шундай

ТАРИХДА ҚОЛМОҚ УЧУН БЎЛИШ ШАРТ ЭМАС

Қозон шахрида рўй берган фожиа
бизни нега ҳушёр торттириши керак?

хабарлар, афсуски, учраб турибди). Улғайганидан кейин молу жонимизни сотиб бўлса ҳам институтга жойлаймиз, домласиникидан ҳам қимматроқ машина олиб берамиз. «Тагли-тугли» жойдан одам топиб, бошини иккита қилиб қўямиз, «ёғли» ишга жойлаштирамиз. Дангиллама қаср қуриб берамиз...

Мақсадларимиз шу билан тугайди. Мақсад белгилашда жуда паст кетганимизни сезмаймиз ҳам. Фарзандимни одам қила олдимми, деган савол энди бизни қийнамайди. «Одам қилиш»нинг мезонлари яхшироқ тош босмагани учун кўпчилигимиз унга осон эришяпмиз. Ўзини комил санаган одам эса олға силжишдан тўхтабди. Биз комилликни жуда майда, паст нарсалар билан белгилаб қўймоқдамиз. Навоийни ҳам, Форобийни ҳам, Амир Темурни ҳам, Бухорий, Ибн Сино, Беруний, Хоразмий, Фарғоний, Улуғбекни ҳам ота-она дунёга келтириб, парвариш қилгани хаёлимизнинг бир четидан ўтмайди. Қодирий ва Чўлпонни ҳам. Ньютон ва Эйнштейнни ҳам. Пушкин, Шекспир, Гюгони ҳам.

Эскиларнинг «мақсадсиз қолган одам ўлик одамдир», деган нақлини ё унутганмиз, ё ундан беҳабармиз. Яна «фарзандларинг сендан молу давлат

эмас, маслаҳат сўрайдиган бўлгандагина орзу-умидларинг рўёбга чиқади», «боқимандага мадад бериш орқали унинг бўйнингга чиқиб, яхшилаб жойлашиб олишига ёрдам кўрсатган бўласан», деган ўғитлар ҳам борлигини фаромуш қилганмиз.

Татаристонлик ўспирин ўз-ўзидан шу аҳволга тушиб қолмаган бўлиши керак ҳар ҳолда! Россия тергов кўмитаси унинг мияси касаллангани, кейинги пайтларда бош оғриғидан шикоят қилганини аниқлабди. «Коммерсант» газетаси Илназга мия атрофияси (*э энцефалопатия*) ташхиси қўйилганини эълон қилди. Бу касаллик мия ҳужайраларини емирар экан. Шундай бўлса бордир. Лекин холис қараганда, бу гаплар ижтимоий иллат эмас, жисмоний касаллик ётганини кўрсатишга уринишга ўхшайди. Негаки, бундай ташхисга дучор бўлган одамларнинг ҳаммаси ҳам ўзини худо санаб, одамларни «биочикит»га чиқармайди-ку. Йўқса, 19 яшар ўспирин ўқотар қурол сотиб олсаю буни ҳеч ким назорат қилмаслигини қандай тушуниш мумкин?

Бу ўринда Абдулла Қаҳҳорнинг халқ мақолини сал жўнроқ ифодалаган машҳур ибораси ёдга тушади: «Эшакни

яширсанг, ханграб шарманда қилади».

Илназ Гаялиевнинг мияси ҳақиқатдан ҳам касалланган. Бошқа беморлардан фарқи шуки, бу йигитнинг мияси фақат жисмонан касалланган эмас, балки унинг «қўнғир ҳужайралари»га руҳий жиҳатдан ҳам дард етган. Шу маънода, унинг қачон, қай тарзда бу дардга йўлиққанини аниқлаш ва ёритиш муҳим аҳамиятга эга. Акс ҳолда, бундай мудҳиш жиноятларнинг олдини олиш билан шуғулланиш эмас, улар бўйича фақат қидирув-тергов ишларини бажаришга тўғри келиб қолади.

Россиялик айрим сиёсатчилар шу муносабат билан «руҳий касалларга қарши жодугар ови»ни бошламаслик тўғрисида ҳам гапирмоқда. Бу ҳам касални яширишга уринишдир. Чунки Илназ руҳий касал эмас, унинг мияси, онги заҳарланган. Жамият эса бепарволик қилган.

Тарихнинг «қора рўйхати»да ном қолдирган шахслар кўп. Масалан, қадим Юнонистондаги Эфес шахридан чиққан Герострат эрамиздан аввалги 356 йилда Артемида ибодатхонасига ўт қўйгани билан шуҳрат қозонган ва шу тарика номини тарихга муҳрлаган. Александр Сергеевичнинг умрига нуқта қўйилишига сабабчи бўлган Дантес ёки Моцартнинг бошига етган Сальери тарихда қолишни ўйламаган бўлса-да, ҳар бири биттадан истеъдод соҳибининг ҳалокати туфайли «қора рўйхат»га кирган.

Ҳозир шундай мураккаб замонда яшайпмизки, ҳаётнинг ўзи турли фожиалар воситаси билан жамият бепарво ва лоқайд бўлмаслиги кераклигини кўрсатиб турибди. Киши ўз номини тарихда қолдириш учун албатта Герострат, Дантес ё Сальери бўлиши шарт эмас. Муаззам тарих «қора рўйхат»дан ташқари зарҳал сиёҳли ёрқин рўйхатга ҳам эғалигидан келиб чиқиб ҳаёт кечириб керак.

Мадина МАШРАБХОН

МАТБАА СОҲАСИ ҚҚСдан ОЗОД ЭТИЛАДИМИ?

« Сўнгги йилларда аҳоли ўртасида китобга бўлган қизиқишни рағбатлантириш ва тарғиб қилиш, китобхонлик маданиятини изчил шакллантириш, нашриёт ва матбаачилик соҳасини янада такомиллаштириш борасида бир қатор тизимли ишлар амалга оширилмоқда.

Бешта муҳим ташаббуснинг тўртинчиси – ёшлар маънавиятини юксалтириш, улар ўртасида китобхонликни кенг тарғиб қилиш бўйича қилинаётган ишлар қамрови кенг. Мазкур ташаббус доирасида сўнгги икки йил мобайнида маҳаллий бюджетлардан 7 миллиард сўмдан ортик маблағ мақсадли ажратилиши ҳисобига 1 миллион нусхадан зиёд китоб маҳсулотлари харид қилиниб, мактаб кутубхоналари ҳамда бошқа идоравий кутубхоналарга етказиб берилди.

Китобхонликка берилётган эътибор туфайли сўнгги йилларда ўзбек ва жаҳон мумтоз бадиий адабиёти намуналарининг, илмий-оммабоп, энциклопедик, маънавий-маърифий йўналишлардаги нашрларнинг умумий китоб маҳсулотларидаги улуши ошди.

Аммо нашриётлар фаолиятида хануз мазмунан саёз, амалдаги стандарт талабларига мос келмайдиган, ҳатто айрим ҳолларда менталитетимизга ёт қарашларни ифода

этувчи, ёшлар онгига салбий таъсир қилиши мумкин бўлган китоблар ҳам нашр этилиши кузатилмоқда. Бу ҳақда Олий Мажлис Қонунчилик палатасида «Миллий тикланиш» ДП фракцияси ҳамда Инновацион

ривожланиш, ахборот сиёсати ва ахборот технологиялари масалалари кўмитаси томонидан ташкил этилган тадбирда айтилди, деб ёзади ЎЗА.

Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан ўз ваколати доирасида ноширлик ва матбаа маҳсулотларининг амал-

даги қонунчилик, умумий техник регламент, давлат стандартлари талабларига мувофиқлиги ва мазмун-мундарижаси юзасидан доимий мониторинг ўтказилиб, аниқланган қонунбузилиш ҳолатлари бўйича нашриёт-матбаа корхоналарига тегишли таъсир чоралари кўрилмоқда.

Аниқланишича, энг кўп контрафакт ва ностандарт матбаа маҳсулотлари Тошкент шаҳри, Бухоро, Қашқадарё, Фарғона вилоятларида сотувга чиқарилган. Мазкур контрафакт китоб маҳсулотларининг асосий қисмини умумтаълим мактабларига мўлжалланган ва сотуви тақиқланган дарсликлар ташкил этади.

Қўшилган қиймат солиғи жорий этилиши нашриёт-матбаа соҳаси ва китобхонликни ривожлантиришга ўз салбий таъсирини кўрсатмай қолмаяпти. Шу боис тадбирда матбаа маҳсулотларининг сифатига қўйиладиган талабларни белгилайдиган ҳукумат қарорини ишлаб чиқиш, нашриёт-матбаа корхоналари томонидан ишлаб чиқариладиган тайёр китоб маҳсулотлари ҳамда китоб савдосига алоқадор тадбиркорлик субъектларини ҚҚСдан озод этиш каби муҳим таклифлар депутатлар иштирокида муҳокама қилинди.

ҲИНДИСТОНДА ТАРҚАЛГАН КАСАЛЛИК биз учун қай даражада хавфли?

Ҳиндистонда кузатилаётган коронавирус инфекцияси мукормикоз билан бирга кечини ўлим ҳолатининг кўпайишига сабаб бўлаётгани ҳақида маълумотлар пайдо бўлмоқда. Бу биз учун қанчалик хавфли?

Коронавирусга қарши курашиш итаби аъзоси, тиббиёт фанлари доктори Севара Убайдуллаева ушбу саволга жавоб берди:

– Ҳа, афсуски, бугунги кунда дунё бўйича касаллик аниқланаётганларнинг 53 фоизи Ҳиндистон аҳолисига тўғри келаётгани ЖССТ томонидан эътироф этилмоқда. Мукормикоз ҳам ҳиндистонлик коронавирусга чалинганлар орасида аниқланаётгани ва ўлим ҳолатини кучайтираётгани тўғрисида ҳам маълумотлар бор.

Мукормикоз – бу замбуруғлар туркумига мансуб инфекция омил бўлиб, у иссиқ ўлкаларда кўп учрайди. Инсон организмиде касаллик учрашига сабаб иммунитетнинг пасайишидир, яъни коронавирус инфекцияси ҳам инсон иммунитетининг пасайишига кучли таъсир қилмоқда. Шу боис, коронавирус билан касалланганларда ҳам мукормикоз кузатилиш ҳолатлари учраб турмоқда.

Олимларнинг фикрига кўра, иккинчи омил антибиотикларни узоқ муддат ёки ноўрин қабул қилиниши иммунитет пасайишига таъсир қилади ва бу ўз ўрнида мукормикоз ривожланишини келтириб чиқариши мумкин.

Эслатиб ўтамик, Ҳиндистонда аниқланган ушбу янги касаллик Россияга ҳам етиб келган. Ҳиндистонда эса 18 май кунининг ўзида 267 мингдан ошиқ киши коронавирус билан касалланди, 4525 киши эса вафот этди.

МИЛЛИОНЛАБ ОЛАЁТГАН «ЗАМ»ЛАР

ёхуд туғруқхонадан қабристонгача бўлган коррупция занжири қачон узилади?

Ҳар қандай мамлакат иқтисодиётининг ривожини, чинакам қулай тадбиркорлик ва инвестиция муҳитини учун энг асосий тўсиқлардан бири – бу коррупция. Таҳлилларга кўра, бу иллат жаҳон иқтисодиётига ҳар йили ўртача 2,8 триллион доллар зарар келтиради.

Сўнгги йилларда Ўзбекистонда коррупцияга қарши жиддий курашиш учун энг шимарганимиз рост. Чунки йиллар давомида бирор бир соҳа қолмади, коррупция илллати кириб бормаган. Айниқса, охириги вақтлар Ўзбекистонда «у амалдор пора билан ушланди», «буниси қўлга тушди», «фалон ҳоким ўринбосари фалон минг доллар билан ушланди»... қабилдаги хабарлар шунчалик ҳам кўпайиб кетдики, тўғриси оdatий ҳол сифатида қабул қила бошладик. Қулоғимиз ўрганиб, бундай гаплар бутун вужудимизга сингиб кетди. Энди савол: Бундай «қўлга тушиш»лар коррупцияга қарши курашишнинг натижасими ёки қанча курашилган сайин «ётиб қолгуча отиб қолувчи» амалдорлар коррупцияни баравж гуллатишга бел боғладими? Нималар бўляпти ўзи?

«Ҳуқуқ тартибот органлари ходимлари Наманган вилояти қишлоқ хўжалиги бошқармаси мансабдори ва Янгикўрғон тумани ҳокими ўринбосарини 10 минг, Жиззах шаҳар ҳокимининг молия, иқтисодиёт ва камбағалликни қисқартириш бўйича биринчи ўринбосари – шаҳар иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш бўлими бошлиғи вазифасини бажарувчиси 2 минг, Тошкент шаҳар Юнусобод тумани солиқ инспекциясининг катта инспектори 3500 доллар пора олган вақтида қўлга олинди!» Интернетда бундай хабарлар деярли ҳар куни «болалайпти».

Наҳот, янги Ўзбекистонда туғруқхонадан қабристонгача коррупция бўлса?! Олиб борилаётган ислохотларга бу тарзда «зарба» бераётганлар кимлар? Аслида ўша давлат бошқаруви органлари ходимларининг ойлик маоши сўнгги йилларда сезиларли даражада ошириб берилди. Мана шунга қаноат қилмай мамлакатни коррупция ботқоғига ботиришга фаол ҳисса қўшаётган бундай кимсаларнинг асл мақсади нима?

2020 йил.

Дахшатли рақамлар...

Ўзбекистон Республикаси Коррупцияга қарши курашиш агентлиги маълумотларига кўра, 2020 йилнинг 9 ойи таҳлил қилинганда, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар томонидан жами коррупция ҳолатлари юзасидан 838 та жиноят ишлари қўзғатилган бўлиб, шундан судларга юборилган 454 та жиноят ишлари бўйича 647 нафар мансабдор шахс жиноий жавобгарликка тортилган. Коррупцион ҳуқуқбузарликлар содир этган мансабдор шахсларнинг энг катта қисми, яъни 261 нафарини Жиноят кодексининг 167-моддасида кўрсатилган жиноятларни содир этган мансабдор шахслар ташкил этган.

Шунингдек, ЖКнинг 168-моддаси билан 116 нафар шахс, 184-моддаси билан 68 нафар шахс, 210-моддаси билан 56 нафар шахс, 205-моддаси билан 24 нафар шахс, 206-моддаси билан 9 нафар шахс, 207-моддаси билан

15 нафар шахс, 209-моддаси билан 7 нафар шахс жиноий жавобгарликка тортилган. Жиноий жавобгарликка тортилган мансабдор шахсларнинг 4 нафари республика миқёсидаги, 15 нафари вилоят миқёсидаги 626 нафар шаҳар-туман миқёсидаги мансабдор шахсларни ташкил қилади.

Жиноий жавобгарликка тортилган мансабдор шахслар фаолият юритган соҳалар кесими бўйича таҳлил натижаларига кўра, 7 нафар ҳоким ўринбосарлари, 1 нафар прокуратура тизими, 1 нафар Иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти, 13 нафар Мажбурий ижро бюроси, 1 нафар адлия тизими, 59 нафар ИИБ, 6 нафар солиқ, 1 нафар божхона тизими, 2 нафар Миллий гвардия, 3 нафар Мудофаа вазирлиги, 57 нафар Соғлиқни сақлаш вазирлиги, 8 нафар Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги, 15 нафар Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, 89 нафар Халқ таълими вазирлиги, 36 нафар Мактабгача таълим вазирлиги, 34 нафар тижорат банклари раҳбар ходимлари, 184 нафар уставида давлат улуши мавжуд бўлмаган хўжалик юритувчи субъектларнинг раҳбарлари жиноий жавобгарликка тортилган.

2020 йилнинг тўққиз ойи давомида коррупцион жиноятлар оқибатида давлатга жами 200 миллиард сўмдан ортик моддий зарар етказилган. Умуман, Ўзбекистонда 2019-2020 йилларда 1986 нафар мансабдор шахс ноқонуний хатти-ҳаракати билан давлатга 2 триллион сўм зарар етказган ва коррупцияга оид жиноятлари учун жиноий жавобгарликка тортилган...

Шу ўринда Президент Шавкат Мирзиёев мамлакатдаги коррупцион ҳолатларга муносабат билдириб айтган сўзларини эсга олайлик:

«Коррупция бўлаверадиган бўлса, мен қандай қилиб инвесторларни жалб қиламан? Инвестор депутат ёки ҳуқуқмат одамидан эмас, давлатдаги ҳолат ҳақида тадбиркордан сўрайди. Тадбиркор нима дейди? Ҳаммаси порахўр дейди-да!..»

Коррупция ҳолатлари таҳлил қилинганда, энг қизиғи, кўпчилик туман ҳокими ўринбосари вазифасида ишлаётганлар «қўлга тушмоқда». Бу жуда шармандали ҳолат эмасми?! Туманни ривожлантиришга, давлат раҳбари қайта-қайта қуяниб айтаётган инвесторни олиб келишга масъул бўлган мансабдорнинг бу иши энг катта хоинлик эмасми аслида?

2020 йилнинг 9 ойи таҳлил қилинганда, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар томонидан жами коррупция ҳолатлари юзасидан 838 та жиноят ишлари қўзғатилган бўлиб, шундан судларга юборилган 454 та жиноят ишлари бўйича 647 нафар мансабдор шахс жиноий жавобгарликка тортилган.

Коррупциявий жиноятларни ўз вақтида аниқлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг «Коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган ёки коррупцияга қарши курашишда бошқа тарзда қўмақлашган шахсларни

рағбатлантириш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарори лойиҳаси ҳам эълон қилинди.

2020 йил 29 декабрда Шавкат Мирзиёев Олий Мажлисга йўллаган навбатдаги Мурожаатномасида ҳуқуқмат қарорларини бажаришда, аҳоли муаммоларини ҳал қилишда «ўрта бўғин»ни танкид қилиб шундай деган эди:

«Кўпгина вазирлик ва идораларда қарор қабул қилиш ҳаддан ташқари марказлашган. Уларнинг вазифалари аниқ белгиланмагани сабабли бир-бирининг фаолиятини такрорлаш ҳолатлари мавжуд.

Сабаби вазир ўринбосарлари, ўрта бўғин раҳбарлари масалани ҳал қилиш, жавобгарликни ўзига олиш, ташаббус кўрсатишда етарли билим ва малакага эга эмас.

Бизда энг катта зов мана шу ўрта бўғин. Вазир ўрта бўғин одамларини ўқитиши керак. Улар нега масъулиятни ўзига олмайди? Ё билими йўқ, ёки қатъияти етмайди, ёки коррупцияга берилган...»

2021 йил.

Курашаверамиз, қайтиш йўқ!..

Жорий йил апрель ойидаги коррупцияга қарши курашишда давлат, жамият, фуқаролар ҳамда оммавий ахборот воситаларининг ҳамкорлиги, аҳоли ҳамда оммавий ахборот воситаларининг коррупцияга қарши курашишдаги ўрни ҳақида ўтказилган сўровнома бўйича келинган хулосаларга таянадиган бўлсак, ўтказилган сўров жамоатчилик онгида коррупция тўғрисида давлат ва жамият ҳаётининг турли соҳаларини зарарловчи ҳамда иқтисодиётни, давлат бошқаруви ва умуман жамиятнинг ривожлантиришга салбий таъсир кўрсатувчи хавфли ижтимоий ҳолат сифатидаги тасаввур шаклланишидан далолат беради.

Кўпчилик респондентлар (83,2 фоиз) мамлакатда коррупция мавжудлигини эътироф этишади ҳамда коррупция давлат ҳокимияти органлари томонидан қабул қилинадиган қарорларнинг самарадорлигига салбий таъсир кўрсатади, фуқароларнинг, айниқса, ёшларнинг маънавий-ахлоқий ҳолатига зарар етказиши, аҳолининг давлат органларига ва адолатга ишончини пасайтиради, деб

ҳисоблайдилар.

Аммо жорий йилда ҳам коррупцион ҳолатлар ортса ортаптики, камаймаяпти. Биргина, Жиззах вилояти ҳокимининг собиқ ўринбосари коррупциявий қилмишлари ортидан 20 миллиард сўмлик бюджет маблағларини талон-торож қилгани оидинлашди. Терговда унга тегишли корхоналарда 12 миллиард сўм, Жиззах шаҳридаги «Эски шаҳар» буюм бозорида қурилган 172 та савдо дўкони, кўп қаватли уйларда 14 та хонадон, 43 та автомашина, 37 та бошқа кўчмас мулклар борлиги аниқланиб, зарарни ундириш учун хатланди.

Февраль ойида Фарғонада МИБ ходими 2 минг доллар пора билан қўлга олинди. У Фарғона вилояти Тошлоқ тумани бўлими давлат ижрочиси эканлиги туфайли ўз хизмат мавқеидан фойдаланиб, иш юритувидаги ижро иши юзасидан гидропоника технологияси асосида иссиқхона ташкил этган фермер хўжалигининг электр энергиясидан бўлган қарздорлиги бўйича ижро ҳаракатларини тугатиб беришини айтиб, эвазига 2 минг АҚШ доллари талаб қилган.

16 март куни Тошкентда «Тошкент шаҳар сув таъминоти» МЧЖ директори ўринбосари ва бўлим бошлиғи 3 миллион сўм пора олаётганда ушланди. Шунингдек, март ойи охирида эпизотик касалликлар мавжуд эмаслиги тўғрисида ижобий хулоса бериш эвазига 800 АҚШ долларини пора тариқасида олган Санитария-эпидемиология хизматининг Тошкент вилояти ҳудудий бўлими масъул ходимлари қўлга тушди.

Апрелда Андижон вилояти Булокбоши тумани давлат солиқ бош инспектори мавжуд бўлмаган солиқ қарздорлигини йўқ қилиб бериш эвазига 15 миллион пора олган пайтида ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлари томонидан қўлга олинди.

Яна бир ҳолат, Андижон шаҳар ХТБ раҳбари пора билан қўлга тушди. Бош прокуратура ҳузуридаги Департамент ҳамда ДХХнинг Андижон вилояти бошқармалари томонидан ўтказилган тезкор тадбирда фуқаро икки нафар танишини мактаб директори лавозими-га ҳамда дугонасини «зам директор»-ликка тайинлаш масаласини ижобий ҳал қилиб бериш эвазига 8 400 АҚШ долларини фирибгарлик йўли билан олган вақтида ашъвий далиллар билан ушланган...

Эслайтиб ўтаман, 2021 йилнинг ҳали ярми ҳам тугамади...

Аброр ПОЁНОВ

« Таҳлиллар бу соҳада олиб борилаётган ишлар тизимли хусусиятга эга эканини кўрсатмоқда. Мамлакат инсон ҳуқуқларини ижтимоий-иқтисодий, фуқаролик-сиёсий жиҳатдан таъминлашда кескин одим ташлади.

Авалло, шуни таъкидлаш жоизки, мамлакатда пахта териш кампанияси даврида мажбурий ва болалар меҳнатини бартараф этиш бўйича мисли кўрилмаган ишлар амалга оширилди. Сир эмас, айнан шу масалалар узоқ йиллар давомида халқаро майдонда Ўзбекистон имижига «тамға» бўлди.

Ушбу соҳадаги муаммоларни бартараф этиш мақсадида ҳукумат Халқаро меҳнат ташкилоти (ХМТ) ва фаол фуқаролар билан яқин ҳамкорликни йўлга қўйди. Шунингдек, ҳукумат томонидан кишлоқ хўжалигида ҳам чуқур таркибий ўзгаришлар амалга оширилди.

Бунда шубҳасиз, мамлакат раҳбариятининг юқори сиёсий иродаси муҳим роль ўйнади. Натижада, 2020 йил якунларига кўра, Халқаро меҳнат ташкилоти ўз ҳисоботида Ўзбекистон томонидан пахта саноатида болалар ва мажбурий меҳнатдан фойдаланиш тўхтатилганини эълон қилди.

Ташкилот ўз маълумотларида Ўзбекистон пахта далаларида асосий меҳнат ҳуқуқларига риоя этишда катта муваффақиятларга эришганини эътироф этган. Хусусан, пахта кампаниясига талабалар, ўқитувчилар, шифокорлар ва ҳамшираларни мунтазам равишда жалб этиш буткул тўхтатилди. Ўзбекистоннинг асосий пахта етиштириладиган ҳудудларида мониторинг ўтказган инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон форуми ўн йил ичида илк марта бирорта ҳам мажбурий меҳнат ҳолатини қайд этмади.

Инсон ҳуқуқларини таъминлаш борасида амалга оширилаётган ислохотлардаги кейинги жиддий ютуқ, бу кўпчиликни ўйлантирган, қийнаб келган «прописка» тизимини тубдан ўзгартириш бўлди. Жамият узоқ йиллар давомида бу тизимга нисбатан фуқароларнинг эркин ҳаракатланишига тўсиқ, дея қараб келган эди. Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев эски «прописка» тизимини фуқароларнинг оёқларига урилган кишан, деб таъриф берди ва уни тубдан ўзгартириш чораларини кўрди. Ушбу чора-тадбирларга кўра, рўйхатдан ўтишни билдириш тизимига ўтиш кўзда тутилган. Ушбу чора-тадбирлар, шунингдек, фуқароларнинг мулкӣ ҳуқуқларига ҳам ижобий таъсир кўрсатди. Зеро, мамлакатнинг бошқа ҳудудларида истиқомат қилган фуқаролар Тошкент шаҳрида доимий рўйхатда бўлмаганликлари учун узоқ йиллар давомида пойтахтдан ўз номларига уй сотиб олиш имкониятидан маҳрум эдилар.

Кўплаб фуқаролар Тошкентдаги ўзларининг кўчмас мулкни пойтахтда доимий рўйхатда турган яқин танишлари номига рўйхатдан ўтказиб, сўнгра ўзлари ўз уйларида ижарачи каби яшашга мажбур эдилар. Амалга оширилган

ислохотлар натижасида, уй-жой сотиб олишда прописка талаби бекор қилинганидан сўнг, ўзбекистонликлар Тошкент шаҳрида қарийб 13 мингта хонадонни сотиб олдилар. Улардан 70 фоизини вилоятлик фуқаролар ташкил қилди.

Ҳукумат, шунингдек фуқаролиги бўлмаган шахслар сонини камайтириш учун қатъий чора-тадбирларни қабул қилди. Фақат ўтган йилнинг ўзида 50 минг

нафар юртдошимиз Ўзбекистон фуқаролигига эга бўлди, бу йил эса 20 мингдан зиёд шахс фуқароликка эга бўлиш имкониятини қўлга киритди.

Ўзбекистон фуқароларнинг диний ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашда ҳам улкан йўлни босиб ўтди. Сир эмас, халқаро ҳамжамият бу масалага узоқ йиллар давомида ҳавотир билан қараб келаётган эди. Ўзгаришлар дин эркинлигида шахснинг конституциявий ҳуқуқини амалга ошириш учун қулай ташкилий-ҳуқуқий шароитларни яратди.

Диний ташкилотларни рўйхатга олиш учун давлат божи миқдори беш баробарга камайтирилди, уларнинг чораклик ҳисоботлари бекор қилинди. Ижро этувчи ҳокимият органи – Адлия вазирлигининг диний ташкилот фаолиятини тўхтатиш тўғрисида қарор қабул қилиш ваколатлари суд органларига топширилди. «Қора рўйхатлар» деб номланган бемаъни амалиёт бекор қилинди ва диний-экстремистик ташкилотлар билан алоқада бўлганлиги шубҳа остига олинган 20 мингдан ортиқ фуқаро рўйхатдан чиқарилди ва бу каби «рўйхатлар»ни давом эттириш амалиётига чек қўйилди.

2017 йилда мустақил Ўзбекистон тарихида илк марта БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашининг дин ва эътиқод эркинлиги масалалари бўйича махсус маърузачиси Аҳмад Шаҳид бошчилигидаги делегация мамлакатга ташриф буюрди. Парламент унинг дин ва эътиқод эркинлигини таъминлаш бўйича берган тавсиялари асосида «Йўл харитаси»ни тасдиқлади.

Президент Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан БМТ томонидан «Маърифат ва диний бағрикенглик» деб номланган махсус резолюция қабул қилинди. Шунингдек, Ўзбекистон АҚШнинг диний эркинлик бўйича махсус назорат рўйхатидан чиқарилгани бу соҳадаги ўзгаришларнинг яна бир ёрқин намунаси.

Сўз эркинлиги ва ОАВ янги Ўзбекистоннинг ташриф қоғози бўлди. Илгари мамлакатда тақиқда бўлган хорижий ахборот ресурслари сайтларининг фаолияти қайтадан йўлга қўйилди, мамлакат хорижий журналистлар учун аккредитацияни очди («Америка овози», «BBC», «The Economist» ва ҳоказолар), маҳаллий журналистлар – блогерлар мамлакатнинг ҳақиқий янги қиёфасига айланди. Журналистлар илгари гапириш мумкин бўлмаган мавзуларни очикдан-очик ёрита бошладилар, босма нашрларда тез-тез танқидий ва таҳлилий материаллар чоп этилмоқда.

Президент ўз нутқида бир неча бор оммавий ахборот воситалари вакилларини қўллаб-қувватлашини бот-бот таъкидлаб, уларни оғриқли, долзарб ма-

Оёқларга урилган – бартараф бўлган ва бемаъни

салаларни ёритишга чақирди. «Чегара билмас мухбирлар» халқаро ташкилоти рейтингда Ўзбекистон 2017 йилдан 2020 йилгача матбуот эркинлиги бўйича жаҳон рейтингига мувофиқ амалга оширган ислохотлари натижасида ўз ўрнини 13 поғонага кўтарди. Шунингдек, 2017 йилнинг ноябрь ойида илк бор ўн йил мобайнида мамлакатда туриб, тўғридан-тўғри тадқиқотлар ўтказиш имконига эга бўлган «Хюман Райтс Вотч» ўз ҳисоботларида Президент Шавкат Мирзиёев раҳбарлигида матбуот эркинлиги билан боғлиқ вазият яхшилангани, оммавий ахборот воситалари ўзгариш босқичига кирганига алоҳида урғу берган эди. Ҳукумат илгари ҳибсга олинган бир неча нафар таникли журналистларни озодликка чиқарди.

Шунингдек, Ўзбекистон фуқароларнинг адолатли ва оммавий суд муҳокамасига бўлган ҳуқуқларини таъминлашда ҳам салмоқли йўлни босиб ўтди. 2017-2020 йилларда судларда 2 770 кишига нисбатан оқлов ҳукмлари

2019 йил март ойдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (Омбудсман) «миллий профилактика механизми» вазифасини бажариб келмоқда. Ушбу механизм жазони ижро этиш муассасалари, қамоқ жойлари ва махсус қабулхоналарда қонун билан қафолатланган инсон ҳуқуқлари ва эркинликларининг таъминланишини ўрганиш бўйича мониторингни ташкил қилишни таъминлайди. Шикоятларни, шунингдек, ўз ташаббуси билан фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатлари бузилгани тўғрисидаги ишларни кўриб чиқишда Омбудсман жазони ижро этиш муассасаларига, ҳибсга олинган жойларга ва махсус қабул қилиш жойларига менежмент ташриф буюришга ҳақлидир.

Уларнинг маъмурияти Омбудсманга ҳибсда бўлган шахслар билан тўсиқсиз ва махфий учрашув ва суҳбат учун зарур шарт-шароитларни яратиб беришга мажбур. Мониторинг гуруҳлари таркибига

фуқаролик жамияти институтлари вакиллари, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатлари ва Сенати аъзолари қиради. Пандемия пайтида шахсий ҳимоя воситаларидан фойдаланган ҳолда, Омбудсман 10 та жазони ижро этиш муассасасига (4 та жазони ижро этиш колонияси ва 6 та манзил колонияси) ташриф буюрди.

Гендер тенглиги ва аёллар ҳуқуқларини таъминлаш бўйича ислохотлар ҳам яна бир муҳим йўналишга айланди. Ўзбекистон ҳукумати 2030 йилгача бўлган даврда гендер тенглигини таъминлаш стратегиясини ишлаб чиқди, махсус процедура жорий этилмоқда, унга кўра, барча янги қонун лойиҳалари гендер нуқтаи назаридан таҳлил қилинади. 2019 йилда Ўзбекистонда гендер тенглиги бўйича парламент комиссиясининг ташкил этилиши аёлларнинг жамиятдаги ўрни ва мавқеини мустаҳкамлашга ёрдам берди. Ўзбекистонда қонунчилик ва давлат сиёсати даражасида аёллар ҳуқуқларини таъминлаш ва ҳимоя қилиш механизмлари яратилди. «Аёллар ва эркаклар учун тенг ҳуқуқлар ва имкониятларнинг қафолатлари тўғрисида»ги Қонун ҳокимиятнинг вакиллик органларига сайланиш учун аёллар ва эркаклар учун тенг ҳуқуқларнинг таъминланишини ва сиёсий партиялардан депутатликка номзодларни кўрсатиш имкониятини қафолатлайди. Ўзбекистон Президенти таъкидлаганидек, «ижтимоий муаммоларни аниқлаш ва ўз вақтида ҳал қилиш, бошқарув самардорлигини оширишда аёлларнинг роли катта».

Масалан, 2019 йилдаги парламент сайловларида гендер квотаси қўлланилди: аёл депутатлар сайланган депутатлар умумий сонининг 32 фоизини ва Сенат аъзоларининг 25 фоизини ташкил этди. Бу БМТнинг белгиланган тавсияларига кўра, Ўзбекистон Президенти Қорақалпоғистондаги Жаслик колони-ясини тугатиш тўғрисида фармон имзолади.

Асоссиз равишда илгари сурилган жиноят таркибидан 5462 нафар шахсга нисбатан айбловлар чиқариб ташланди, 3 290 нафар фуқаро суд залидан озод қилинди. 2019 йилда 859 киши оқланди, 3 080 киши суд залидан озод қилинди.

ўқилди. Фақат 2018 йилнинг ўзида далилларнинг етишмаслиги сабаб 1 881 та жиноят иши тўхтатилди.

Тергов давомида асоссиз равишда илгари сурилган жиноят таркибидан 5462 нафар шахсга нисбатан айбловлар чиқариб ташланди, 3 290 нафар фуқаро суд залидан озод қилинди. 2019 йилда 859 киши оқланди, 3 080 киши суд залидан озод қилинди. Таққослаш учун айтиш мумкинки, 2016 йилда бутун суд тизимидаги оқлов ҳукмлари сони фақат 28 тани ташкил этганди. Суд-ҳуқуқ соҳасига инсонийлик тамойилини амалий татбиқ этиш натижасида 2019 йилда 1 853 нафар, жумладан, 210 нафар ёш ва 270 нафар хотин-қиз жазодан озод этилди. Шунингдек, 3 333 нафар шахс, шу жумладан, тақиқланган ташкилотлар фаолиятида иштирок этгани учун қамоқ жазоси тайинланган 646 нафар маҳкум ўз оиласига қайтди.

Мамлакатда инсон ҳуқуқларини таъминлашдаги асосий ютуқлардан бири қийноқлар ва шафқатсиз, ғайриинсоний ёки кадр-қимматни камситадиган муомала ёки жазони йўқ қилиш бўйича бажарилган тизимли ишлар бўлди. Ноқонуний усуллар натижасида олинган далиллардан фойдаланганлик учун қатъий жавобгарлик белгиланган. Жиноят кодексининг 235-моддаси (қийноқ) БМТнинг Қийноқларга қарши Конвенциясининг 1-моддасига мувофиқлаштирилди. Халқаро ташкилотларнинг тавсияларига кўра, Ўзбекистон Президенти Қорақалпоғистондаги Жаслик колони-ясини тугатиш тўғрисида фармон имзолади.

ПРОПИСКА, МАЖБУРИЙ МЕХНАТ «ҚОРА РҲҲХАТЛАР»...

ёхуд Ўзбекистон бугун ислохотларни «инсон манфаатлари ҳамма нарсадан устун» тамойилига асосланган ҳолда олиб бормоқдами?

аёлларни тазйиқ ва зўравонликдан ҳимоя қилиш, репродуктив саломатликни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунлар қабул қилинди.

Юқорида таъкидлаганимиздек, Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари соҳасидаги ислохотлар тизимли, комплекс даражада амалга оширилмоқда. Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий стратегия 2020 йил 22 июнда қабул қилиниб, инсоннинг шахсий, сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқларини таъминлаш бўйича узоқ муддатли мақсадли чора-тадбирлар мажмуини белгилаб берган Ўзбекистон тарихидаги илк стратегик ҳужжат бўлди. 2020 йилда унинг асосидаги «йўл харитаси»нинг 78 та пунктдан 32 таси бажарилди. Хусусан, Стратегияда 33 та қонун лойиҳаси, шу жумладан, 20 та янги қонун лойиҳаси ишлаб чиқилиши кўзда тутилган бўлиб, улардан 4 та янги қонун қабул қилинган: «Таълим тўғрисида»ги (янги таҳрир), «Одам савдосига қарши курашиш

қилиш бўйича чоралар кўриш, шунингдек, Омбудсманнинг молиявий ва функционал мустақиллигини, шу жумладан, Котибият ва Омбудсманнинг минтакавий вакиллари учун қўшимча ресурслар ажратиш йўли билан мустақамлаш зарур. Гендер тенглиги ва аёлларнинг ҳуқуқларини таъминлаш юзасидан оиладаги зўравонлик учун жиноий жавобгарликни кучайтириш масаласини кўриб чиқиш лозим. Сўз эркинлигининг асосларини такомиллаштириш мақсадида оммавий ахборот воситалари фаолиятига ноқонуний аралаштириш ҳолатларига эътибор қаратиш ва уларни янада бартараф этишга қаратилган чораларини ишлаб чиқиш керак. Маълумки, яқинда Ўзбекистонда «Ногиронлар ҳуқуқлари тўғрисида»ги янги Қонун кучга кирди ва яқин келажакда Ўзбекистон Парламенти БМТнинг Ногиронлар ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенциясини ратификация қилади. Мамлакат, шунингдек, Болалар омбудсмани тўғрисида қонун қабул қи-

Гендер тенглиги бўйича парламент комиссиясининг ташкил этилиши аёлларнинг жамиятдаги ўрни ва мавқеини мустақамлашга ёрдам берди.

тўғрисида»ги (янги таҳрир), «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги ва «Ногиронлар ҳуқуқлари тўғрисида»ги.

Шубҳасиз, эришилган натижалар халқаро даражада муносиб баҳоланмоқда. 2020 йил 13 октябрда Ўзбекистон тарихида биринчи марта БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича Кенгашига аъзо бўлиб, уч йиллик муддатга – 2021-2023 йилларга сайланди. Ушбу сайловларда Ўзбекистон энг кўп овоз олди – БМТга аъзо 193 давлатдан 169 таси мамлакатга овоз берди.

Шу билан бирга, инсон ҳуқуқларини таъминлаш статистика учун эмас, балки доимий такомиллаштириш ва тўла фидойиликни талаб қиладиган динамик жараёндир. Ушбу мантқиқ асосланиб, келажакда бир қатор вазифалар турибди, уларнинг ечими мамлакатда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштиришга ёрдам беради, дейиш мумкин. Хусусан, қийноқ ҳолатларини аниқлаш ва олдини олиш тизимини такомиллаштириш бўйича саъй-ҳаракатлар давомида БМТнинг Қийноқларга Қарши Конвенциясининг Ихтиёрий протоколени ратификация

лишни режалаштирмоқда ҳамда фуқаролик жамияти институтларини янада ривожлантириш ниятида.

Юқорида айтиб ўтилган фикрларни умумлаштириб, шуни айтиш мумкинки, санаб ўтилган фактлар инсон ҳуқуқларини таъминлаш бўйича халқаро ислохотлар йўлидаги муҳим босқичлардан ва халқаро ҳамжамият томонидан ушбу соҳада олиб борилаётган сиёсатнинг тан олинишидан далолат беради. Мамлакат эришилган ютуқларда тўхтамоқчи эмас ва инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг долзарб муаммоларини ҳал қилиш йўлини давом эттиради. Бунинг учун мамлакат раҳбариятининг юқори сиёсий иродаси борлиги қувонарли, албатта. БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича Кенгаши аъзоси деган тарихий мақом Ўзбекистонга тажриба алмашиш ва халқаро ташаббусларини янада самарали тарғиб қилиш учун халқаро платформалардан кенг фойдаланиш имконини беради.

Элдор ТУЛЯКОВ,
«Тараққиёт стратегияси» маркази
ижрочи директори

КИТОБ БУ – МЎЪЖИЗА

Яқинда кўлимга бир китоб тушиб қолди. Уни ўқиб чиқиб, тафаккуримдаги мезонлар анча ўзгаргандай бўлди. Тарихда, хусусан, ислом тамаддунида аждодларимиз нақадар катта ва салмоқли ўрин эгаллаганига гувоҳ бўлдим. Айниқса, ўтмишдаги кутубхоналар, турли тоифага мансуб кишиларнинг илмга, китобга бўлган меҳр-муҳаббати мени лол қолдирди. Ислом ҳазорасидаги бу каби нуқталар ҳар биримизнинг ҳаммиша кўз олдимизда туриши керак, деб ўйладим...

ТўРТ ЮЗ ТУЯГА ОРТИЛГАН КУТУБХОНА

«Тарихчиларнинг таъкидлашларича, Нажаф шаҳрининг кутубхонаси ўша пайтда кичкина кутубхоналардан ҳисобланган. Ўша кичкина кутубхонада қирқ минг нусха китоб бор экан. Рай шаҳрининг кутубхонасидаги китоблар рўйхатининг ўзи ўн жилдли китоб бўлган экан.

Бунинг устига масжид ва шифонага ўхшаш ҳар битта муассасаларнинг ўз кутубхоналари бўлган. Насириддин Тусий ўз расадхонасига тўрт юз минг нусха китоб йиккан экан. Адолат юзасидан у вақтларда босмахоналар бўлмаганини, барча китоблар қўлда кўчирилганини айтиб ўтмоғимиз лозим. Фақат халифаларгина эмас, балки амирлар ва вазирлар ҳам кутубхоналарга катта эътибор берганлар. Ибн Синодан муолажа олган Бухоро амири Муҳаммад Мансур қасрининг кўп қисми китобларга ажратилган бўлиб, у Ибн Синога хоҳлаган китобини олишга ижозат берган. Бу кутубхона билан яқиндан танишган Ибн Сино кейинчалик бу ерда одамларнинг кўплари номини ҳам эшитмаган китобларни кўрдим, деб ёзган.

963-милодий санада вафот этган Муҳаллабий исмли вазир бир юз ўн саккиз минг жилд китобни мерос қолдирган экан.

Ўша вақтнинг бошқа бир вазири Муҳаллабийнинг ёш дўсти Ибн Аббоднинг кутубхонасида икки юз олти минг дона китоб бор эди, деб хабар беради. Унинг қозиларидан бири эса, бир миллион эллик минг дона китобга эга экан.

Бухоронинг амири бир табибни ўз ҳузурига чорлаганда, янги масканга кўчаётган эдим, китобларимни тўрт юз туяга ортиб қўювдим, деб узр сўраган экан.

Китобга бунчалик қизиқиш фақат хукмдорлар ва уламоларга хос эмас, оддий мусулмонлар ҳам китобни жон-дилдан севганлар. Умрини от чопиш ва урушларда ўтказган чавандозлардан бири – Усома ибн Мунқиз куйидагиларни айтган экан: «Болаларим, дўстларимнинг болалари ва аёлларимизнинг саломат қолгани бор-будимни шилиб кетишгани аламини

енгиллаштиради. Лекин китобларимнинг ҳасрати менга катта мусибат бўлди. Тўрт минг жилдгина китобим бор эди. Аммо энг яхши китоблар эди. Уларни йўқотишим мен учун умрим бўйи маҳзунлик келтирди».

* * *

Иккинчи бир ватандошимиз Аҳмад Фарғоний раҳматуллоҳи алайҳи ҳам фалакиёт бўйича оламшумул кашфиётлар қилди. У ернинг думалоқ шаклда эканини кашф қилгани, куёш тутилишини биринчи марта олдиндан ҳисоблаб чиқиб айтгани бутун дунёда маълум. Аҳмад Фарғоний куёшнинг ва юлдузларнинг ҳаракат йўналишини энг аниқ белгилаб, ернинг мустақим чизиғи узунлигини биринчи бўлиб аниқлаган олимдир. У юлдузларнинг ораларидаги масофани ва уларнинг ҳажмини аниқлаб тузган жадвалдан барча фалакиётшунослар, жумладан, овруполиклар илми фалак «асосчиси» деб юрадиган Коперник ҳам фойдаланган.

Аҳмад Фарғонийнинг кўплаб илмий асарларидан бири бўлган «Жавомеъу илмин нуҷум» китоби лотин тилига бир неча бор таржима қилинган. У кишини ғарбликлар «ал-Фраганус» деб атайдилар.

* * *

Дунёга машҳур яна бир аллома Абу Райҳон Беруний раҳматуллоҳи алайҳининг турли аниқ тажрибавий илмлар бўйича ёзган китобларидан қирқ бештаси фалакиёт илмига бағишланганини айтмоқ керак.

Америка китъаси борлигига илмий-назарий ишора қилган олим ҳам Абу Райҳон Беруний бўлиб, Коперникдан қарийиб беш юз йил илгари оламнинг маркази ер эмас, куёшдир, деган илмий хулосани айтган. Шу-

нингдек, ер куёш атрофида айланишини биринчи бор тасдиқлаган олим ҳам Абу Райҳон Беруний ҳисобланади. Бу илмий ҳақиқатларни, Абу Райҳон Берунийдан беш юз йил кейин туғилганларга нисбат бериш ҳақиқатнинг қайси кўчасига тўғри келишини бир ўйлаб қўйиш керак».

Гўзал МИРЗАБОЕВА

«Суюнчи» бадий фильмини ҳамма мириқиб томоша қилса керак. Шу кунларда ҳам телевизор орқали намойиш қилинса, яна такрор ва такрор кўришдан асло бош тортмаймиз. Бироқ бу киноасарнинг шу қадар қалбимизга ўрнашиши сабабини кўпчилигимиз у қадар ҳам чуқурроқ ўйлаб кўрмаган бўлсак керак.

МАҲАЛЛАЛАРИМИЗ ВИЖДОНИНИ ЙЎҚОТИБ ҚЎЙМАЯПТИМИ?

Фильм ўзлгимизга хос ва мос бўлган ўзбекнинг ўқ илдизи – оила ва маҳалла ҳақидаги таъсирчан кадрларга жуда бой. Унда миллий менталитет муаммолари режиссёр томонидан шу қадар устамонлик билан очиб берилганки, воқеалар гўё бугун сизу бизнинг атрофимизда содир бўлаётгандек туюлаверади. 1982 йилда суратга олинган мазкур фильм қарийб қирк йилдан буён экран юзидан тушмай келаётганининг боиси ҳам шундадир балки?

Халқнинг уйғоқ қалби, соф виждони кайвони кампир Анзират тимсолида гавдалантирилган. Фильм режиссёри унинг халқимиз қалбидан мустаҳкам жой олишида қанақанги сеҳрдан фойдаланганки, одамлар кўрганда ҳам, эшитганда ҳам фильмга бўлган ўз хурматини ва эътирофини тилга олишдан эринмайди? Келинг, шу каби саволлар таъкибидан қутулиш учун бироз мулоҳаза қилиб кўрайлик.

Фильм бош қахрамон Анзират бувининг шаҳардаги тўйдан вертолётда қайтиши ва уни қишлоқ нурунийлари томонидан кутиб олиш саҳнаси билан бошланади. Уни кутиб олишга чиққан Холмат бобонинг ҳайрати эса фильмдаги энг таъсирчан саҳналардан бири бўлган. Аҳамиятлиси, йўл-йўлакай кетатуриб, ҳали йўл чарчоғини чиқармасдан қишлоқни ўз кузатувига, таҳлил кўзгусига (*бугунги кун нуқтаи назаридан гапирадиган бўлсак, мониторингга*) олиб кетаётган «генерал кампир»нинг хагги-ҳаракати бугунги кунда ҳам ўрнакка арзирли. Кексайганида унга ким кўйибди бу ишларни, дейдиганлар сон мингта. Бироқ Анзират буви мутлақо бошқача ўйлайди: «Эътибор қилмасанг ҳаддиларидан ошишади...»

Унинг ўз дунёқараши ва ўз қаричида ўлчайдиган қоидалари бор эди. Шу аснода ҳали ҳовлисига етиб бормасидан унинг эътибори тўйга кетганидан буён қишлоғида содир бўлган илк «янгилик»ка тушади. Ўйлаб ҳам турмасдан тезда бу ҳолатга ечим топишга уринади:

– И-е, ким осди бу кулфни? – дея хамроҳига юзланади...

Сухбат асносида уй эгасининг шаҳардан кўчиб келган дўхтир эканлиги, шим кийиб юрадиган иккита кизи борлиги ҳақидаги маълумотларга эга бўлгач, тезда ҳовли эгасини қақиртириб, қишлоқда яшаш тартиб-қоидаларини миридан-сиригача эринмасдан оғзаки тушунтира бошлайди... Шаҳардан кўчиб келган, қишлоқда яшаш тартиб-қоидаларини билмаган «айбдор» дўхтир эшигига осилган кулфнинг бузилиши билан сухбат ўз поёнига етади...

Ҳали ҳам йўл ҳордиғини чиқаришга улгурмаган қахрамоннинг кейинги манзили ўз ҳовлиси эмас, аксинча яна бир ҳамқишлоғининг хонадони. Отаси уч ойдан буён касалхонага тушиб қолганида атиги бир мартагина туршак кўтариб борган, аммо чойнак-пиёла олиб бориб бермаган ўғилнинг танобини тортиб қўйиш учун энг шимарган Анзират буви «айбдор» ўғилнинг отаси касалхонада истаконда чой ичаётганлигини ачиниш билан эслатади...

Албатта кейин нима бўлишини барчамиз яхши биламиз, эсласак, юзимизга

табассум энади. Назаримизда, кинодаги мана шу кадрлар жуда муҳим бўлган ўзаро оқибатни эсга олишга ундайди. Жамиятимиздаги очиқ аммо аччиқ ҳақиқатни бўй-басти билан кўрсатади. Боланинг ўз отаси олдида ҳаммаша бурчли эканлигини томшабинга оддий тилда, қахрамонга эса калтак билан «бир тушириш» усулида тушунтириб қўйган бош қахрамон аслида ўз қишлоғида жамоатчилик назоратини олиб бораётган эди. Энг муҳими, мана шу жараёндаги танкид фильм якунидаги кадрлардан бирида ўз ечимини топиши Анзират бувининг ўз қишлоғида бевосита таъсирчан жамоатчилик назоратини ўрната олганини тасдиқлайди.

Қишлоқда ҳеч ким Анзират бувига шу ишларни қил, демайди, бу ишлардан унга ҳеч қандай моддий манфаат ҳам келмайди. Аммо у шу ишларни бажаришдан оғринмайди. Фильмнинг бошқа лавҳаларида ҳам қишлоқ аҳлининг ҳеч бир мурожаатлари – хоҳ у таклиф бўлсин, хоҳ шикоят – қишлоқ оқсоқоллари ва кайвонилар томонидан эътиборсиз қолмаслиги жонлан-тирилган. Буни дўкондор Ғайбулланнинг харидорларга қайтим бермаётгани, Шерматнинг япон хотин излаб қишлоқдан чиқиб кетиши, набираларнинг футбол ўйнашлари оқибатида ҳадеб ойна синдиришлари, раиснинг сел олиб кетган кўприкни қуришни пайсалга солаверганидан қишлоқ ёшлари бошини қовуштириб кифоя бўлиб туриши учун қўлбола кўприк қуришга бел боғлаши ва ҳашарда раиснинг ҳам иштирок этиши «генерал кампир»нинг ўз қишлоғида, бугунги тил билан айтадиган бўлсак, кучли таҳлилий мониторинг олиб бориши натижаси эди. Ҳаттоки ҳамқишлоғи Хошимжоннинг қўшни қишлоққа сотиб юборган сигирнинг ҳар куни дарё кечиб энг аввало собиқ эгасининг ҳовлисига кириб келиши, то уй бекаси фарзандларига лойиқ сутни соғиб олмагунича жониворнинг миқ этмай туриши ҳам унинг ўтқир нигоҳлари билан олиб борган жамоатчилик назорати самараси эди.

P.S. Яқинда матбуотда Президентимизнинг «2021-2025 йилларда фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида»ги Фармони эълон қилинди. Унда кўзда тутилишича эндиликда нодавлат-нотижорат ташкилотларининг парламентда доимий вакили бўларкан. Қонун лойиҳалари ва қуйи палатанинг ваколатларига қирадиган масалалар бўйича муҳокамалар ва йиғилишларда ижтимоий шериклик, таъсирчан жамоатчилик назорати механизмларини жорий қилиш ва уларни амалиётга тўғри қўллаш, нодавлат нотижорат ташкилотларининг ҳуқуқ ва манфаатларини ифода қилиш ўша доимий вакилнинг асосий вазифалари саналар экан. Бу вакилнинг фуқаролик жамияти ривожига ҳисса қўшганлиги, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишда фаоллик кўрсатганлиги, эл-юрт иззат-хурматиға сазовор бўлганлиги, муҳими ўз жамиятига ўрнак кўрсата оладиган даражада иқтидорга эгаллиги каби жиҳатлари алоҳида эътиборга олиниши эса катта қадамларнинг бошланишидир.

Лобар КАРИМОВА,
ЎзЖОКУ Сиёсий-ҳуқуқий
журналистика йўналиши магистранти

Янги уйларнинг НАМУНАВИЙ МУАММОЛАРИ

Навоийда маҳаллий ҳокимлик мурожаатларни эътиборсиз қолдирмоқда

Кармана туманидаги Янги Урганжи массивида 2019 йил намунавий лойиҳалар асосида 16та уй қурилган. Ер ости сувлари яқинлигидан ушбу намунали уйларда яшаш имконсиз экани айтилмоқда.

Kun.uz хабарига кўра, уйлар худуддаги фермер хўжалик экин ерларига туташ бўлган майдонда қурилган. Атрофда дренаж зовур йўқлиги боис, ер ости сувлари кўтарилган. Бу ҳолат эса намунали уйларда яшовчилар учун кўплаб муаммоларни

юзага келтирмоқда.

«Бу уйларда яшашнинг иложи йўқ. Уйимиз бўла туриб, 800 минг сўмга шаҳарда ижарада турибмиз. Чунки уйимизнинг ичидан сув чиқади. Ҳар ой канализациясидан сув олдирамиз. Бу муаммо бўйича бир неча марта туман ва вило-

ят ҳокимлигига мурожаат қилдик. Ҳокимиятдагилар айбни «Қишлоқ қурилиш инвест»га тўнкашади. «Қишлоқ қурилиш инвест»га борсак, улар «ҳокимият қаердан ер берган бўлса, ўша ерга қурганмиз», дейишади.

Ҳеч ким эшитишни истамайди. Фермер ерининг шўрини ювди ёки экинларини суғорди, дегунча уйимиздан сув чиқиб кетади. Бу уйга етиш учун неча йил орзу-ха-

вас қилгандик», — дейди фуқаро Зарифа Ражабова.

Маълум бўлишича, одамлар ҳар ойда 70-80 минг сўм тўлаб, канализация қудқларига йиғилиб қолган сувни тортиришга мажбур бўлмоқда. Қолаверса, юзага чиқаётган шўр уйларнинг сифатиға жиддий таъсир қил-япти. Пойдеворлар нураб, деворларнинг фасад қисми тўкилиб бормоқда.

Аҳолининг таъкидлашича,

намунали уйлар ва фермер хўжалик экин ерлари орасида ярми кўмилиб қолган ариқ бор. Агар ушбу ариқ зовур қилиб қазиб чиқилса, ер ости сувлари муаммоси баргараф этилиши мумкин.

Мутахассиснинг сўзларидан келиб чиқадики, уйдан сув чиқаётган 16 та хонадон эгалари яна бир йил шу муаммо билан курашиб яшашиға тўғри келади. Аммо, катта салохиятға эга бўлган Навоий вилояти масъуллари масалани шу йилнинг ўзида ҳал қилиш чораларини кўришса, мақсадға мувофиқ бўларди.

САЁҚ ЮРГАН ФИРИБГАР

ёхуд бузоқнинг югургани сомонхонагача...

Жонибек (исмлар ўзгартирилган) йигирма икки ёшда. Тенгқурлари қатори у билим олишга, ҳунар эгаллашга қизиқмади. Осон йўллар билан мўмай пул топишни ўйлади. Меҳнат қилмасдан топилган пуллар панжара ортига бошлади. Шундай бўлса-да, Жонибек эгри йўлдан қайтмади. Уч марта судланиб, жазога тортилди. Лекин шунча кўргуликларидан сабоқ олмади. «Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас» қабилада иш тутиб, яна жиноятга қўл урди.

Ёз кунлари эди. Бир куни Жонибек эрталабдан бирор содда одамни алдаб, мулкига эга чиқишни режа қилиб уйдан чиқди. Челак шаҳридаги шифохонага келди. Шифохона ховлисида кирганда бир кизни кўриб, у билан танишишга ошиқди. Қизнинг исми Зебо экан. Жонибек ширин гапларини аямади, танишганига ҳеч қанча вақт бўлмай, қизга кўнглини «ёрди», яхши кўриб қолганини, рози бўлса уйланишини айтди. Шу пайт киз онаси шифохонада даволанаётганини, бироздан кейин чиқишни айтиб кириб кетди.

Бир ўзи қолган Жонибек шифохона ховлисида турган «Дамас» автомашинаси олдида келди. Ўрта ёшлардаги хайдовчини ёнига келиб:

– Ака, бу хизмат машина-нгиздаги темир панжалар қўлбола усулда ясагиб қўйилганми? – деб гап бошлади.

– Ҳа, «Дамас»га махсус темир панжара бўлмагани учун қўлда ясалганидан қўйилган, – деди хайдовчи.

Жонибек хайдовчи билан бироз ҳамсухбат бўлди. Ўзини таништириб, шаҳарда ишлашини, ИИБ ЖКБ ходими эканини айтди.

– Қачон шаҳарга борсангиз, мени ишхонамга боринг. Ўзим сизга корхонада ишлаб чиқарилган панжара бериб юбораман, – деди. – Шифохонада қайнонам даволяпти, бўлажак келинингиз ҳам шу ерда, онасига қараб ётибди. Бир хабар олай деб келгандим, ана келинингиз, – деб шифохона эшигидан чиқаётган бир кизни кўрсатди. – Ака, телефонингиздан бир марта фойдалансам бўладими? Келинингиз билан расмга тушиб олсам, кейин расмларни шу ерда бирорта суратхонадан чиқариб, бериб кетаман, – деди.

Ўтқир унинг гапларига ишонди. Жонибекка ўзининг

«Samsung A 40» русумли телефони бериб юборди.

Шундан сўнг Жонибек яқинда танишган кизнинг олдида бориб, бир-иккита расмга тушиб, хайрлашди.

Тушлик вақти бўлиб, Ўтқир овқатланишга чиқаётганди. Ҳамкасбларидан бирининг телефонидан ўзининг телефонига кўнғироқ қилиб, Жонибек билан гаплашди. Тушликка кетаётганини, келадиган бўлса телефонни бўлажак турмуш ўртоғига ташлаб кетишини тайинлади.

Ўйлаган мақсадига осонгина эришган Жонибек тезда бу ердан кетди. Телефонни ўчириб қўйди. Ўтқир тушликдан сўнг шифохонадаги киздан телефонини сўради. Нотаниш киз Жонибекни яхши танимаслигини, ҳеч қандай телефон ҳам бермаганини айтди. Шундан сўнг ҳолат ҳақида ИИБга хабар берди.

Жонибек телефонни Пастдарғом туманидаги Жума бозорида бир нотаниш кишига бир миллион сўмга пуллаб, ўз эҳтиёжларига сарфлаб юборди.

Орадан анча вақт ўтди. Яна «хунар»ини соғиниб қолган Жонибек бирор кимни чув туширишни ўйлаб шаҳарга келди.

Қора рангли ҳарбийлар кийимига ўхшаш кийим кийиб олган Жонибек шаҳардаги «Ҳазора» маҳалласига келди. Шу ерда жойлашган ҳарбий кийимбош тикадиган тикув цехига кирди. Тикувчи бўлиб ишлайдиган Маржонани олди-га келиб:

– Ҳарбий кийимни қанчадан тикяпсиз? – деб сўради.

– 300 минг сўмдан тикамиз.

– Менга қора рангидан тикиб беринг.

– Ҳозир вақтим йўқ, «заказларим» кўп, – деди тукувчи.

– Мен сизга 300 минг эмас, 500 минг бераман, илтимос меникини тезроқ тикиб беринг, – деб чўнтагидан 500 минг сўм пул чиқарди.

Шундан кейин Маржона Жонибекдан ўлчам олиб, унинг буюртмасини тика бошлади. Жонибек тукувчи жувонни ёнида ўтириб, у билан яқиндан танишишга уринди.

Аввалига ўзини таништириб, Самарқанд шаҳри бўйича махсус отряд командири бўлиб ишлашини, исм-шарифи Давлатов Шохимардон эканини айтиб, кизнинг ҳам исмини билиб олди.

– Турмушга чиққанмисиз?
– Ҳа, турмушга чиққандим,

кейин ажрашиб кетдик.

– Мен ҳам ажрашганман, ҳозир бўйдоқман...

Маржона буюртмани тикиб бўлгунча Жонибек унинг ишончига кирди. Ёқтириб қолганини айтиб, манзилини, телефон рақамини билиб олди. Ота-онаси рози бўлса, унга уйланишини айтди. Ҳаракатлари янада ишончлироқ чиқишини ўйлаган йигит, қизнинг уйига борадиган бўлди. Йўл-йўлакай бозорлик қилиб, қизниқига борди. Ота-онасига ўзини таништириб, ёшлигида ота-онаси вафот этганини, меҳрибонлик уйида қатта бўлганини айтди.

Жонибек тилла тақинчокларни шаҳарда 4 миллион 200 минг сўмга пуллади. Шу билан анча пайт маишат қилиб кун ўтказди.

Жонибекка охириги тайинланган жазонинг ўталмай қолган қисми шу муддатга иш ҳақининг 20 фоизини давлат ҳисобига ушлаб қолган ҳолда ахлоқ тузатиш ишлари жазосига алмаштирилган эди. Кейин шу муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазосига алмаштирилиб, қидирув эълон қилинди. Мазкур иш бўйича жиноят ишлари бўйича Пайариқ туман судининг ажримига асосан сиртдан қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чораси қўлланилган ва Жонибек 2021 йил 19 январда ушланди.

Судда Жонибек айбини тан олиб, қилмишидан пушаймонлигини билдирди.

Суд ҳукми билан Жонибек 5 йилу 6 ой муддатга озодликдан маҳрум қилинди.

Маржонанинг фойдасига 26 900 024 сўм ундирилган бўлди. Иш бўйича ашёвий далил сифатида олинган «Самсунг А 40» уяли телефони ўз эгасига қайтарилди.

Судланувчи Жонибек томонидан келтирилган апелляция шикоятда, биринчи инстанция суди ишни бир томонлама олиб борганлиги, иш ҳолатлари тўлиқ текширилмаганлиги ҳамда энгиллаштирувчи ҳолатларни инобатга олмасдан унга нисбатан оғир жазо тайинланганлиги сабабли суд ҳукмини ўзгартириб энгилроқ жазо тайинлашни сўради.

2021 йил 8 апрель куни Самарқанд вилоят суди жиноят ишлари бўйича апелляция инстанцияси ўз биносида очик суд мажлисида Жонибекка нисбатан чиқарилган ҳукм юзасидан судланувчи томонидан келтирилган апелляция шикоятига асосан жиноят ишини апелляция тартибда кўриб чиқди.

Жонибекнинг айби, ўзининг айбига иқдорлигини билдириб берган кўрсатувларидан ташқари дастлабки тергов ва судда сўроқ қилинган жабрланувчилар ва гувоҳнинг кўрсатувлари, аризалар, шахсни фотосуратидан таниб олиш учун кўрсатиш, ашёвий далилнинг қадоғини бузиш, нарсани кўздан кечириш, нарсани таниб олиш учун кўрсатиш баённомалари ва уларга илова қилинган фотолавлар, тушунтириш хатлари, сўроқ баённомалари ҳамда жиноят ишида тўпланган ҳолисона далиллар йиғиндиси билан тўлиқ ўз исботини топган.

Шу боис, судлов ҳайъати шикоятдаги важлар суд ҳукмини ўзгартириш ёки бекор қилишга асос бўла олмаслиги сабабли, суд ҳукмини ўзгартирмасдан, апелляция шикоятини қаноатлантирмасдан қолдиришни лозим топди.

Толиб БОЙЗОҚОВ,
Самарқанд вилоят суди
раиси ўринбосари,
Хулқар КЕЛДИЁРОВА,
Самарқанд вилоят суди
судьяси

Қадардан шикоят қилманг

Инсоннинг бошига бирон мушкул иш тушса, албатта маҳзун бўлади. Лекин баъзи бир мусибатлар улкан яхшиликлар учун йўл очиши ҳам мумкин. Қуйидаги ривоятни ўқиб, бунга яна бир бор амин бўласиз.

«Кимки Аллоҳга такво қилса, У Зот унга (ташвишлардан) чиқиш йўлини (пайдо) қилади ва уни ўзи ўйламаган жойдан ризқлантиради. Кимки Аллоҳга тавakkал қилса, (Аллоҳнинг) ўзи унга кифоя қилади. Аллоҳ ўзи (хоҳлаган) ишига етувчидир. Аллоҳ барча

нарсалар учун миқдор (меъёр ва муддатни тайин) қилиб қўйгандир» (Талоқ сураси, 2-3-оятлар).

Ушбу оятнинг нозил бўлишига қуйидаги воқеа сабаб бўлган:
«Авф ибн Молик рози-

яллоҳу анхунинг ўғли бир жангда душман қўлига асир тушиб қолади. Шўрлик ота қаттиқ изтиробга тушиб, мўминларга меҳрибон Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг хузурларига боради. «Душманлар ўғлимизни асир олди. Онаси жуда хавотирда. Нимага буюрасиз?», деб сўради.

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам унга сабр тилаб, «Лаа ҳавла ва лаа қуввата иллаа биллаах» (дуоси) ни кўп айтинлар», дедилар.

Ота-она тинмай ушбу калимани айта бошлашди. Аллоҳ таоло ушбу қийин-

чиликдан кейин уларга енгиллик ато этди. Душман Авф ибн Молиқнинг ўғлидан ғафлатда қолди.

Бир неча кундан сўнг ўғил отасининг олдига тўрт минг қўйни ҳайдаб келди. Авф ибн Молиқнинг қувончи ичига сиғмай, Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг хузурларига етиб келиб, хушхабарни етказди. Кетаётиб эса, «Ўғлим олиб келган нарсадан есам, менга ҳалол бўладими?», деб сўради. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ҳа», деб жавоб бердилар.

«Солиҳлар гулиани»дан

«МУҲИМИ – ДУНЁДА КИРЛАНМАСЛИК»

Жалолiddин Румий ҳикматлари

Қумнинг бир заррасиман, аммо бепоён чўлнинг дардини ортомқлаб юрибман.

Тупроқдан келдик, тупроққа кетармиз. Муҳими дунёда кирланмасликдир, қўнгилини пок тутмоқ, дилга кир юктирмасликдир...

Агар тақдир этса Аллоҳ – қўл ҳам олиб келар, ел ҳам олиб келар, сел ҳам олиб келар. Гар тақдир этмаса Аллоҳ – қўл ҳам олиб кетар, ел ҳам олиб кетар, сел ҳам олиб кетар...

Ҳаққа етмоқ истасанг, қўнгиллари қозонмоқни маслак айлагин, бунинг учун саройларда мармар бўлма, бир тупроқ бўлгинки, бағрингда гуллар етишсин...

Унутма! Иймонда кетмоқ, жаннатга эришмоқ учун бир умр лозим, буларнинг баридан айрилмоқ, куфрда кетмоқ учун бир лаҳза кифоя.

Яхшилик изла, тўғрилиқ изла, гўзаллик изла, аммо айб излама.

Савдоси, сармоёси, мол-дунёси кўп одамнинг имтиҳони ҳам оғир бўлур.

Карим БАҲРИЕВ
таржимаси.

Эълон

Юнусобод тумани, Оқилога (собик Мирзахўжаев) кўчасида, 8 сотих ер майдонидаги 1 қаватли нотураар жой биноси сотилади.

Мурожаат учун тел: 71-233-75-49

ИНТЕЛЛЕКТ

АНТИҚА ТАНЛОВ

Олис кишлоқлардан бирига борган сайёҳлар бир воқеани кулиб гапириб юришади. Хуллас, кишлоқда бир бола бор экан. Уни айримлар телба, дейишса, кўпчилик бунга ишонишмас, у аҳмоқ эмас, анча ақлли бола, деб билишаркан. Боланинг бир хусусияти шундай эканки, унга сайёҳлар 5 доллар ва 50 цент пул узатишиб, иккаласидан бирини олишни айтишса, у доим 50 центни олар ва кўпчиликнинг қулгисига қолар экан.

Бир куни яқин бир кишиси ундан бу ишининг сабабини сўрабди.

Савол: Бола қандай жавоб берган?

Жавобларни қуйидаги манзилга жўнатинг:

E-mail: info@od-press.uz

Telegram: (+998 97) 444-80-84

17-сондаги саволнинг жавоби: Бу билан инсоннинг борлиқдаги табиий ҳодисалар олдида ҳеч қандай куч-қудратга эга эмаслигига урғу берилган.

18-сондаги саволнинг жавоби: Ўғрининг уйи Венесуэла ва Колумбия чегарасида жойлашган бўлиб, даҳлиз, меҳмонхона ва ошхона Венесуэла, ётоқхона эса Колумбия ҳудудига тўғри келган. Полициянинг у ерга ўтишга ҳаққи йўқ эди.

ПАЗАНДАЛИК

Керакли масаллиқлар: 1 кг. гуруч, 500 г. қўй гўшти, 500 г. сабзи, 4-5 бош пиёз, ёғ, туз ва зираворлар таъбга кўра олинади. Ҳар порциясига 12-15 донадан қоваток ҳисобига 60-70 дона ток барги керак бўлади.

Тайёрланиши: палов учун мўлжалланган қўй гўштини икки қисмга бўласиз. Лаҳм қисмидан қийма тайёрлайсиз, қолган суякли гўштни пиёз ва сабзи билан қовуришга ишлатасиз. Доғланган ёғда пиёзни жазлаганингиздан сўнг, суякли гўштни солиб қизартириб қовурасиз, сўнг сабзини соласиз. Яхшилаб қовурилгач, сув қуйиб сует оловда қайнатасиз.

Ток барглари терасиз; бунда янги чиққан сурхнинг (яъни янги

новдасининг) юкорисидан учинчи ва тўртинчи барглари териб оласиз. Бу барглари ўртача катталиқда, сирти ялтироқ ва таъми тотимли бўлади. Барглари совуқ сувда яхшилаб чайгач, қайноқ сувга ботириб олинади. Бунда барглари юмшаб қийма ўралиши осонлашади.

Сўнг баргларига бир чой қошиғидан тайёр қиймадан солиб, юмалоқ шаклли дўлмалар тугасиз. Дўлмаларнинг ўралган томонини тагига қилиб тахтага терсангиз очилиб кетмайди. Қоватокларнинг ҳаммасини тугиб бўлгач, дўлмаларни ипга тизиб, қўмиб турарли даражада сув қуйиб, милдирашиб қайнатиб пиши-

расиз, сўнг пишган дўлмаларни олиб қўйиб, гуруч солиб одатдаги паловлар сингари ош тайёрлаб, олиб қўйилган қоватокларни ошнинг юзига қўйиб дамлайсиз. Дамлаш муддати 10-15 дақиқа.

Дастурхонга тортишда қоваток шодани аста олиб паловни аралаштириб, лаганга соласиз, юзига қоватокни қўйиб ипини узиб ташлайсиз.

Унутманг! Ток оши – палов тайёрлаётганда ишунга эътибор қилиш керакки, витамин С билан бир қаторда ток баргидаги керакли бўлган баъзи бошиқа моддалар ҳаво ва юқори ҳарорат таъсирида парчаланаяди. Бу эса ток баргининг шиғобахи модда сифатидаги аҳамиятини камайтиради. Шунинг учун паловни дамлаш вақтида қозон ичига кўп ҳаво киришига йўл қўймай керак. Бунинг учун

қозон қопқоғини ёпиб қўйилса кифоя. Қозон қайнаб турганида ундан чиқадиған буғ ҳавони тўла сиқиб чиқаради. Натижада зарур моддалар оксидланмайди. Бундай ҳолида кўк ўсимлик маҳсулотларидан тайёрланаётган бошиқа хил таомларни пиширишда ҳам тавсия қилинади.

Марзия СОАТОВА,
доришунос

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси Кенгаши;
Ўзбекистон ёшлар иттифоқи марказий кенгаши;
«Ўзбектелеком» акциядорлик компанияси;
«Ўзбекистон почтаси» акциядорлик жамияти;
«Матбуот тарқатувчи» акциядорлик компанияси;
Акциядорлик тижорат «Алоқабанк».

Газетада интернет материалларидан ҳам фойдаланилган.
Газета 2012 йил 20 апрелда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0814-рақам билан рўйхатга олинган.
«Шарк» нашриёт-мағбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.

Бош муҳаррир

Ҳусниддин
БЕРДИЕВ

Тахририят манзили:

Тошкент шаҳри, 100000. Амир Темури 1-тор кўчаси, 2-уй.
Тел/факс: 234-83-45. E-mail: info@od-press.uz

Газета тахририят компютерида терилди ва саҳифаланди.

Буюртма: Г-527
ISSN 2181-6190
Обуна индекси — 193
Алади: 1 273 нусха.

Нархи: келишув асосида.
Қоғоз бичими А-3, ҳажми 2 босма табоқ.
Офсет усулида босилган.
Чоп этишга топширилди: 20:00

